

CORONAVIRUS PANDEMIC AND INCREASING POVERTY AND PUPPET GOVERNMENT ROLE IN THE DEVELOPING COUNTRIES

კორონავირუსის პანდემია და სიღარიბისა და მარიონეტული ხელისუფლებების
რიცხვის ზრდა განვითარებად ქვეყნებში

VAZHA SHUBITIDZE

Doctor of Political Science, GTU Professor,
Tbilisi, Georgia
ORCID: 0000-0002-1928-8310
va.shubitidze@gmail.com
Tel: +995599785845

EDISHER JAPHARIDZE

Doctor of Politics, GTU Professor,
Tbilisi, Georgia
ORCID: 0000-0002-9239-4785
jafaridzeedo@yahoo.com
+995555000891

Abstract

The paper addresses the study of how the coronavirus pandemic (COVID 19) accelerated the growth of poverty and the number of puppet governments around the world. This was led by the tendentious and subjective management of globalization by rich countries that selfishly pursued only their own interests. The coronavirus pandemic has exposed this problem and countries. Especially poor countries faced with presence-absence. Increased the likelihood of their vulnerability. The large number of victims (up to 4 million people) forced scientists to start an in-depth study of this phenomenon. Famous foreign and Georgian researchers in such a situation (D. Black, J. Brown, P. A. Aldama, R. Capriano, K. Fitzpatrick, D. Cohan, A. Geller, A. A. Alvis, J. Shapiro, P. Berm, L. Papava, A. Sulaberidze, A. Silagadze, E. Mekvabishvili, M. Djibouti, I. Archvadze, etc.) are increasingly inclined to form a new, integrated scientific discipline of pandemology, which we also agree with. It will study not only the medical field, but also the consequences of economic, geopolitical, psychological, demographic, sociological and other changes caused by the pandemic, both globally and locally (A. Sulaberidze). Accordingly we will have pandemic economics, pandemic sociology, pandemic demographics, pandemic geopolitics, pandemic political science, pandemic international politics, and so on.

Keywords: Covid 19, pandemology and koropolitic, Globalization, Developmental Country and Georgia

ვაჟა შუბითიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი,
თბილისი, საქართველო
ORCID: 0000-0002-1928-8310
va.shubitidze@gmail.com
Tel: +995599785845

ედიშერ ჯაფარიძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი,
თბილისი, საქართველო
ORCID: 0000-0002-9239-4785
jafaridzeedo@yahoo.com
Tel: +995555000891

აბსტრაქტი

ნაშრომი ეხება საკითხის კვლევას, თუ კორონავირუსის პანდემიამ (COVID 19) როგორ დააჩქარა სიღარიბის და მარიონეტული ხელისუფლებების რიცხვის ზრდა მთელ მსოფლიოში. ამას სათავე დაუდო გლობალიზაციის ტენდენციურად და სუბიექტურად წარმართვამ მდიდარი ქვეყნების მიერ, რომლებიც ეგოისტურად მხოლოდ თავისი ინტერესებიდან გამოდიოდნენ. კორონავირუსის პანდემიამ გააშიშვლა ეს პრობლემა და ქვეყნები, განსაკუთრებით ღარიბი ქვეყნები ყოფნა-არყოფნის წინაშე დააყენა.

გაიზარდა მათი მოწყვლადობის ალბათობა. სხვერპლის დიდმა რაოდენობამ (4 მილიონამდე ადამიანი) აიძულა მეცნიერები ამ მოვლენის ღრმა შესწავლა დაეწყოთ. ასეთ ვითარებაში ცნობილი უცხოელი და ქართველი მკვლევარები (დ. ბლეკი, ჯ. ბრაუნი, პ.კ ალდამა, რ. კაპრიანო, კ. ფიცპატრიკი, დ. კოჰანი, ა. გელლერი, ა.დ. ალვისი, ჯ. შაპირო, პ. ბერმი, ლ. პაპავა, ა. სულაბერიძე, ა. სილაგაძე, ე. მექვაბიშვილი, მ. ჯიბუტი, ი. არჩვაძე და სხვ.) სულ უფრო მეტად იხრებიან იქითკენ, რომ ჩამოყალიბდეს ახალი, ინტეგრირებული სამეცნიერო დისციპლინა პანდემიოლოგია, რასაც ჩვენც ვეთანხმებით. იგი შეისწავლის არა მხოლოდ სამედიცინო სფეროს, არამედ პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური, გეოპოლიტიკური, ფსიქოლოგიური, დემოგრაფიული, სოციოლოგიური და სხვა სახის ცვლილებებით გამოწვეულ შედეგებს, როგორც გლობალური, ისე ლოკალური მასშტაბით (ა. სულაბერიძე). შესაბამისად გვექნება პანდემიის ეკონომიკა, პანდემიის სოციოლოგია, პანდემიის დემოგრაფია, პანდემიის გეოპოლიტიკა, პანდემიის პოლიტოლოგია, პანდემიის საერთაშორისო პოლიტიკა და ა.შ.

საკვანძო სიტყვები: კოვიდ 19, პანდემიოლოგია და კორონოპოლიტიკა გლობალიზაცია, განვითარებადი ქვეყნები და საქართველო.

შესავალი

კოვიდ პანდემიის მეცნიერული შესწავლა 2019 წლის ბოლოდან დაიწყო, მას შემდეგ, რაც კოვიდ 19 მსოფლიო ჯანდაცვის ორგანიზაციამ მსოფლიო პანდემიად გამოაცხადა, მისი შესწავლა განაპირობა იმ გარემოებამ, რომ ეს თემა კომპლექსურად დღემდე შეუსწავლელია და გამოსაკვლევია. მეორე წელია უკვე, რაც ჩვენი ცხოვრების ერთგვარი თანმდევი პროცესი გახდა და ყოველი ადამიანის ცხოვრებაში ერთობ მნიშვნელოვან როლს თამაშობს, უფრო მეტიც ის რადიკალურად ცვლის ჩვენი ცხოვრების წესს და ხშირად გვკარნახობს ის, თუ როგორ უნდა მოვიქცეთ გარკვეულ დროსა და სივრცეში, ამიტომ ჩვენი მიზანია ამ თემის ყველა შესაძლებელი ასპექტით განხილვა და გაანალიზება.

საკითხის საფუძვლიანად შესწავლის საფუძველზე მოხდება კოვიდ პანდემიის და განვითარებადი ქვეყნების ადგილის განსაზღვრა მსოფლიოს პოლიტიკურ და კულტურულ სივრცეში.

მეთოდი

სტატიაში კრიტიკული ანალიზის მეთოდით შესწავლილია კორონავირუსის პანდემია და სიღარიბისა და მარიონეტული ხელისუფლებების რიცხვის ზრდა განვითარებად ქვეყნებში. ნაშრომი დაფუძნებულია საკითხის ირგვლივ არსებულ უახლეს ქართულ და უცხოურ ლიტერატურაზე.

შედეგები

კოვიდ პანდემიის საკითხების შესწავლამ შესაძლებლობა მოგვცა ნათლად გაგვეაზრებინა კორონავირუსის პანდემია და სიღარიბისა და მარიონეტული ხელისუფლებების რიცხვის ზრდა განვითარებად ქვეყნებში, რომელიც შემდგომ საფუძვლად დაედება ახალი სამეცნიერო მიმართულებების ჩამოყალიბებას. მნიშვნელოვან შედეგს წარმოადგენს ასევე ისიც, რომ ვაჩვენოთ სამეცნიერო საზოგადოებას, რომ როგორი ფონია მსოფლიოში დღეს არსებული პანდემიის ფონზე და საქართველომ რამდენად კარგად გაართვა თავი დღევანდელ კოვიდით პანდემიით გამოწვეულ გამოწვევებს.

სტატიაში განხილულია ასევე გლობალიზაციის პირობებში და დღევანდელ მსოფლიოში არსებული ვითარება და ის საქართველოს ხვალისდელი დღე, რომელიც ესოდენ მნიშვნელოვანია ევროინტეგრაციისაკენ მიმავალ გზაზე.

მსჯელობა

გლობალიზაციის პროცესი და მასშტაბები (თავისი დადებითი და უარყოფითი მხარეებით) მნიშვნელოვნად შეანელა კორონავირუსის, ანუ ჩინური ვირუსის პანდემიამ, რომელმაც მსოფლიოს ყველა რეგიონი და ქვეყანა, 120 მილიონზე მეტი ადამიანი მოიცვა და 4 მილიონზე მეტი ადამიანის მსხვერპლი გამოიწვია უკვე (2021 წლის გაზაფხულისათვის). ამ პროცესს ჯეროვნად ვერ უშველა მასობრივი ვაქცინაციის დაწყებამ 2020 წლის დეკემბრიდან, რომელიც ახლა იღებს ტემპებს და ფართოვდება.

ადრე შავი ჭირის და სხვა პანდემიები ღვთის რისხვად მიაჩნდათ და მათი მეცნიერული ახსნა უჭირდათ. ყველაზე ძველი ინფორმაცია დღემდე შუმერულ ლიტერატურაში, გილგამეშის ეპოსშია მოცემული (რომელიც საკმაოდ დავალებულია მასზე უფრო ძველი ამირანის ქართული ეპოსიდან - ალიკო ცინცაძე). ეს დაახლოებით 43 საუკუნის წინაა შექმნილი, როცა პირველად დაფიქსირდა წერილობით შავი ჭირის ეპიდემია. ცნობილი ბერძენი ისტორიკოსი თუკიდიდე წერდა ანალოგიურ ეპიდემიაზე ძველ საბერძნეთში 23

საუკუნის წინ [Урланис, 2007:273]. შავი ჭირის ეპიდემიაზე ცალკეული მინიმუმები და ეპიზოდები დაცულია „ქართლის ცხოვრებაშიც“ (ტ.2,1955).

შავი ჭირი მძვინვარება კრწანისის (1795 წ. 11 სექტემბერი) ბრძოლის შემდეგ, 1812-13 წლების კახეთის აჯანყების და რუსეთ-ირანის, რუსეთ-თურქეთის (1806-12-13) ომების წლებში (არსებობს ზეპირი გადმოცემები, რომ ეს დაავადება რუსმა კოლონიზატორებმა გაავრცელეს სავარაუდოდ მიზანმიმართულად) საქართველოში დიდი მსხვერპლის გამოსაწვევად და მისი ადვილად დასამორჩილებლად (ამ დროს გამოგონილი იყო ყვავილის აცრა და რუს სამხედროებს აქ გამოგზავნამდე წინასწარ ცრიდნენ), თუმცა დოკუმენტურად ამის დადასტურება აღარ ხერხდება კვალის წაშლის გამო]. შავი ჭირი საქართველოში XIX საუკუნის შუა და ბოლო მეოთხედშიცაა დადასტურებული, რასაც საკმაო რაოდენობით მოსახლეობა შეეწირა.

ადრეულ საუკუნეებში ყველა ქვეყანას დამოუკიდებლად უხდებოდა შავ ჭირთან და სხვა ეპიდემიებთან გამკლავება, რასაც უზარმაზარი მსხვერპლი მოჰყვებოდა ხოლმე. გავრცელება ნელა, მაგრამ მაინც ხდებოდა მეზობელ ქვეყნებზე (იგი აისახა მხატვრულ ლიტერატურაშიც - ჯოვანი ბოკაჩოს „დეკამერონი“, კონსტანტინე გამსახურდიას „დიდოსტატის მარჯვენა“ და სხვ.). პირველი მსოფლიო ომის ბოლოს, 1918-1920 წლებში გავრცელებულმა ესპანურმა გრიპმა, ე.წ. „ისპანკამ“, რომლის დროსაც ნახევარ მილიარდზე მეტი ადამიანი დაინფიცირდა (მსოფლიო მოსახლეობის 30%), დაღუპულთა რიცხვი კი 17-დან 50 მილიონ ადამიანამდე მერყეობდა [Brown, 2018].

მსხვერპლის უდიდესმა რაოდენობამ აიძულა მეცნიერები ამ მოვლენის ღრმა შესწავლა დაეწყოთ (მანამდე მხოლოდ დაკვირვებით და ჭვრეტით შემოიფარგლებოდა ყოველივე).

2020 წლის 11 მარტს ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციამ ჩინეთიდან 2019 წელს გავრცელებული კორონავირუსი (COVID19) პანდემიად გამოაცხადა და მის წინააღმდეგ ბრძოლაში თითქმის ყველა ქვეყანა ჩაება (საქართველოში ჩინური კორონავირუსით დაავადებული პირველი პაციენტი, საქართველოს მოქალაქე 2020 წლის 26 თებერვალს გამოვლინდა - იგი ირანიდან, აზერბაიჯანის გავლით შემოვიდა საქართველოში და ორკვირიანი მკურნალობის შემდეგ გაეწერა).

კორონავირუსის წინააღმდეგ ბრძოლაში პირველ რიგში ექიმები (ვირუსოლოგები, ინფექციონისტები, ეპიდემიოლოგები და სხვ.) ჩაებნენ, თუმცა ეს მარტო მათი საქმე არ აღმოჩნდა. ვინაიდან დღეს ადამიანთა მილიონიანი მასების გადაადგილება ტურისტული თუ სხვა მიზნით გაადვილებულია, ამიტომ ვირუსი უსწრაფესად გავრცელდა მსოფლიოში და მასშტაბური ხასიათი მიიღო. სპეციალისტები მიიჩნევენ, რომ თუ ადრე ეპიდემიებთან ბრძოლაში ადამიანი ირიბ როლს თამაშობდა, დღეს იგი მთავარ ფაქტორად გვევლინება და მისი ზემოქმედება ამ მასიურად გავრცელებულ დაავადებაზე არა მხოლოდ სამედიცინო, არამედ მისი მომიჯნავე და მეცნიერების სხვა მიმართულებებითაც მიმდინარეობს.

ვინაიდან გლობალიზაცია, გლობალური საზოგადოება არის გლობალური რისკის საზოგადოება [Giddens, 1999], შესაბამისად მეცნიერების დანიშნულებას პანდემიის იმ გამოწვევების იდენტიფიცირება და პროგნოზირება, რაც წარმოიქმნა მთელ მსოფლიოში.

საქმე იმაშია, რომ ადამიანებში ყალიბდება აზრი, რომ კორონავირუსის პანდემიამ შეცვალა სამყარო და იგი აღარასოდეს იქნება ისეთი, როგორც წინა პერიოდში და წლებში იყო. შესაბამისად უბრალო ადამიანებს გაუჩნდათ ერთი და იგივე კითხვები, რაზედაც მეცნიერებამ დამაჯერებელი პასუხები უნდა გასცეს: რამდენი ხანი გაგრძელდება კორონავირუსის პანდემია და როგორ დასრულდება იგი? იქნება თუ არა ახალი შტამები და ტალღები? რამდენად უსაფრთხოა ასე ნაჩქარევად შექმნილი ვაქცინა? (ასეთების შექმნას ადრე 3-10 წელი

ჭირდება), როგორ განვითარდება ეკონომიკა პანდემიის პირობებში და მას შემდეგ? ხომ არ გვემუქრება შიმშილი? როგორ განვითარდება განათლება, მეცნიერება და ხელოვნება ქვეყნების და ადამიანების შიდა იზოლაციის პირობებში? რამდენად ეფექტური იქნება ონლაინ სწავლება? რა რისკები და საფრთხეებია მოსალოდნელი? და ა.შ.

ასეთ ვითარებაში ცნობილი უცხოელი და ქართველი მკვლევარები (დ. ბლეკი, ჯ. ბრაუნი, პ. კ. ალდამა, რ. კაპრიანო, კ. ფიცპატრიკი, დ. კოჰანი, ა. გელლერი, ვ. ვახშტეინი, ა. დ. ალვისი, ჯ. შაპირო, პ. ბერმი, ვ. დობროვი, ლ. პაპავა, ა. სულაბერიძე, ა. თვალჭრელიძე, ა. სილაგაძე, ე. მექვაბიშვილი, მ. ჯიბუტი, ი. არჩვაძე, ვ. ჭარაია, ს. გელაშვილი და სხვ.) სულ უფრო ხშირად წერენ ახალი, ინტეგრირებული სამეცნიერო დისციპლინის - **პანდემიოლოგიის** ჩამოყალიბების აუცილებლობაზე.

უკვე მიმდინარეობს კვლევები როგორც სამედიცინო დარგში, ასევე ეკონომიკაში (გეოეკონომიკაში), სოციოლოგიაში, გეოპოლიტიკაში, ფსიქოლოგიაში, დემოგრაფიაში, საერთაშორისო ურთიერთობებში და სხვ. ეს ყველა ერთად კი პანდემიოლოგიაში ერთიანდება. ეპიდემიოლოგისაგან განსხვავებით პანდემიოლოგიის კვლევის ობიექტი მნიშვნელოვანადაა გაფართოებული და გამომდინარეობს თანამედროვე პანდემიის გლობალური ხასიათიდან. პანდემიოლოგიამ უნდა შეისწავლოს არა მხოლოდ სამედიცინო სფეროს, არამედ პანდემიით გამოწვეული ეკონომიკური, გეოპოლიტიკური, ფსიქოლოგიური, დემოგრაფიული, სოციოლოგიური და სხვა სახის ქცევათა ცვლილებებით გამოწვეული შედეგები, როგორც გლობალური, ისე ლოკალური მასშტაბით (ა. სულაბერიძე 2021).

ცნობილი მკვლევარის პიტერ ბერმის აზრით ეპიდემიასა და პანდემიას შორის იზოლაცია (კარანტინი, ლოქდაუნი, შეზღუდვები) საკმაოდ განსხვავდება. ეპიდემიის შემთხვევაში იზოლირებულია ერთი ან რამდენიმე სპეციფიკური უბანი, პანდემიის დროს კი მთელი მსოფლიო იზოლაციის სიტუაციაში აღმოჩნდება (ამ ერთი წლის განმავლობაში მრავალ ქვეყანაში, მათ შორის საქართველოში, რამდენიმე თვით შეწყდა ან შეიზღუდა საავიაციო, სარკინიგზო, სატრანსპორტო მიმოსვლა. სწავლის პროცესი ონლაინ პლატფორმაზე გადავიდა, გაჩერდნენ ქარხნები, ბევრი სამსახურის თანამშრომელი სახლში, ოჯახებიდან ასრულებდა სამსახურში დაკისრებულ ფუნქციას, საავადმყოფოები და სასტუმროები გადავსებული იყო ინფიცირებულებით, ბევრ ქვეყანაში მიცვალებულთა დამარხვასაც კი ვერ აუდიოდნენ, გაჩერდნენ საბავშვო ბაღები, სავაჭრო ობიექტები, სასურსათო მაღაზიების, აფთიაქების და ცალკეული ბანკების გარდა, უმრავლეს ქვეყნებში შემოდებულ იქნა კომენდანტის საათი და ა.შ.). ევროპის საბჭოს საგარეო ურთიერთობათა მკვლევარი ჯერემი შაპირო აღნიშნავს, რომ ეპიდემია ადამიანებს ყოფს, პანდემია კი - აერთიანებს [ციტირება - Вахштейн В. 2020]. მეცნიერებმა ჯერ კიდევ XXI საუკუნის დასაწყისში, ე.წ. „ღორის გრიპის“, „ქათმის გრიპის“ და სხვათა საფუძველზე ივარაუდეს, რომ XXI საუკუნე პანდემიების საუკუნე იქნება, რაც კიდევ უფრო აქტუალურს ხდის პანდემიოლოგიის ჩამოყალიბების აუცილებლობას, კვლევებს ამ მიმართულებით და ცოდნის დაგროვებას, რათა მომავალში მსხვერპლი და დანაკარგი უფრო ნაკლები იყოს.

აქედან გამომდინარე, პანდემიოლოგია პროფ. ავთანდილ სულაბერიძის აზრით, უნდა იყოს მეცნიერების ცალკეულ დარგთა სისტემა, რომელშიც შემავალი მეცნიერული დისციპლინების, ქვედარგების როლი ურთიერთგანსხვავებული იქნება. მისი აზრით, პანდემიოლოგიის დარგის სისტემის წარმომქმნელი დარგების შესაბამისად თითოეულს შეიძლება ვუწოდოთ დარგის სახელი. მაგალითად, პანდემიის ეკონომიკა, პანდემიის სოციოლოგია, პანდემიის დემოგრაფია, პანდემიის ფსიქოლოგია და ა.შ. ამას, ჩვენი აზრით,

შეიძლება დავამატოს პანდემიის გეოპოლიტიკა, პანდემიის საერთაშორისო პოლიტიკა, პანდემიის პოლიტოლოგია და სხვ.

საინტერესოა, რომ ეკონომიკური მეცნიერების დარგში გამოჩნდა რამდენიმე საინტერესო ტერმინი - „კორონამიქსი“ (აჯით დე ალვისი, შრილანკა), „კორონანომიკა“ და სხვ. ვლადიმერ პაპავას აზრით, დღემდე ეკონომისტები იკვლევდნენ ეკონომიკური კრიზისის გავლენას ზოგადად ჯანდაცვის სისტემაზე, მსოფლიოში შექმნილმა ვითარებამ კი პირიქით დააყენა პრობლემა, რომ კორონავირუსის გლობალურად გავრცელება თავადაა ფართომასშტაბიანი კრიზისის გამომწვევი [Geller A. 2020], რომ კორონავირუსი პრაქტიკულად „ეკონომიკურ პანდემიად“ გარდაიქმნა [Riley c. 2020]. მას კლასიკური ეკონომიკური კრიზისისაგან განსხვავებით „კორონომიკური კრიზისი“ უწოდეს [Papava v... 2020].

პანდემიის სოციოლოგიის კუთხით საინტერესო სტატია გამოაქვეყნა ესპანელმა სოციოლოგიის პროფესორმა პრინს კენექს ალდამამ („სოციოლოგიის გამოყენება კორონავირუსის პანდემიის გასაგებად“), რომელშიც კორონავირუსის რისკების განხილვისას გამოყოფილია სამი რეაქცია: უარყოფა, აპათია და ტრანსფორმაცია. უარყოფის დროს ადამიანები ისე იქცევიან, რომ თითქოს რისკი არ არსებობს, აპათიის დროს რისკს აღიარებენ, მაგრამ მასზე მაინც არ რეაგირებენ. მკვლევარის აზრით, ვითარების რეალობისა და სიმძიმის გათვალისწინებით, შესაძლოა პირველმა ორმა (უარყოფა, აპათია) ვერ გადაგვარჩინოს (საქართველოში ბევრი მსხვერპლის მიზეზი ესეც იყო - ასეთ ადამიანთა სიმრავლე).

რისკთან ბრძოლაში მეცნიერი უპირატესობას ანიჭებს საზოგადოების გარდაქმნას, ტრანსფორმაციას, კოლექტიურ და გლობალურ ტრანსფორმატიულ მოქმედებას და ესაა ერთადერთი გზა არსებული საფრთხის წინააღმდეგ [P.Aldama, 2020].

ჩვენთვის საინტერესო თემის მიმართულებით საყურადღებო სტატია გამოაქვეყნა აშშ სამხრეთ კაროლინის უნივერსიტეტის სოციოლოგიის პროფესორმა დ.კოჰანმა („კორონავირუსის განვითარების სოციოლოგია“). მასში განხილული და გაანალიზებულია პოსტკორონავირუსული მსოფლიოს უმწვავესი პრობლემები: ეკონომიკური კრიზისის შედეგად გაღრმავებული სიდარბე, უმუშევრობის ზრდა, ეკონომიკური უთანასწორობის გაღრმავება, საკვების ნაკლებობა და ხარისხი, ფსიქიკური ჯანმრთელობის სხვადასხვა სირთულეები, ნაციონალიზმისა და რასიზმის ზრდა, ხანდაზმულთა მკურნალობის და პენსიების პრობლემა [Cohan, 2020].

თუ გავითვალისწინებთ იმას, რომ ამიერიდან კაცობრიობის ისტორიის თანამდევნი თითქმის მუდმივად იქნება სხვადასხვა პანდემიები, მაშინ ეს პრობლემა იძენს ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობას. რა გვაქვს მხედველობაში?

ჯერ კიდევ 10-15 წლის წინ ნათელი გახდა, რომ გლობალიზაცია სულაც არაა ობიექტური, ლამის ღმერთის ნების განმახორციელებელი მოვლენა, რომელშიც ადამიანს პაიკის როლი აქვს მიკუთვნებული და არაფრის შეცვლა არ შეუძლია. ნათელი გახდა ისიც, რომ გლობალიზაციის სუბიექტურად წარმართულმა პროცესმა მხოლოდ 25-30 ქვეყნის ცხოვრება შეცვალა უკეთესობისკენ (200 სახელმწიფოდან). იმის გამო, რომ იგი ტენდენციურად იქნა წარმართული, ათეული მილიონობით ადამიანისათვის მან ვერ მოიტანა დადებითი შედეგი, ასეულ მილიონობით ადამიანისათვის კი ცხოვრება უარესობისკენ შეცვალა.

ცნობილი ეკონომისტის, პროფესორ ჯოზეფ სტიგლიცის აზრით, გლობალიზაცია ამ სახით გარდაუვალი აუცილებლობა სულაც არ არის და მისი შეცვლა შეიძლება, თუ განვითარებული ქვეყნები ამის სურვილს და ნებას გამოამჟღავნებენ [სტიგლიცი, 2012:55]. დღეს, კორონავირუსის პანდემიის ფონზე ამის გაკეთება სასწრაფო და აუცილებელიც კია,

ვინაიდან პანდემიამ ყველაზე მეტად მსახვრალი ხელი სწორედ განვითარებად ქვეყნებს დაატყო.

უნდა მოხდეს მისი იმ ფორმით რეფორმირება (მოდერნიზება), რომ მან სიკეთე მოუტანოს არა მარტო მდიდარ ადამიანებსა და ქვეყნებს, არამედ ღარიბ და პრობლემებით დამძიმებულ განვითარებად ქვეყნებსაც.

არიან კი მდიდარი ქვეყნები ამისთვის მზად? ცნობილი ეკონომისტი ერიკ რეინერტი თავის წიგნში „როგორ გამდიდრდენ მდიდარი ქვეყნები...და რატომ რჩებიან ღარიბი ქვეყნები ღარიბებად“, რომელიც 2004 წელს დაიწერა, მიუთითებდა, რომ მდიდარსა და ღარიბ ქვეყნებს შორის განსხვავებამ კიდევ უფრო იმატა [რეინერტი, 2019:35], ისინი უფრო და უფრო შორდებიან ერთმანეთს დაახლოების ნაცვლად.

კორონავირუსის პანდემიამ განვითარებად ქვეყნები კოლაფსის წინაშე დააყენა. გაჩერებული ეკონომიკის გამო გაიზარდა სიღარიბის მაჩვენებლები ამ ქვეყნებში, რასაც დაერთო თან უმუშევრობის ზრდაც. ჩაკეტილი საზღვრების გამო არ ხდება მუშახელის გადადინება განვითარებადი ქვეყნებიდან, ადგილობრივი მთავრობები კი ვერ აძლევენ მათ უმუშევრობის შესაბამის კომპენსაციას. ადგილი აქვს საკვების ნაკლებობას და შიმშილს ღარიბ ქვეყნებში, გაუარესებულია სურსათის ხარისხი. მდიდარმა ქვეყნებმა დაიწყეს გარკვეული მარაგების შემქნა, რამაც გააძვირა პროდუქცია და ბევრი პროდუქტი მიუწვდომელი გახდა ღარიბთათვის. მილიონობით გარდაცვლილის გარდა, ათეულ მილიონებს შეექმნათ ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემები, აღარ აქვთ საკმარისი თანხა მკურნალობისა და ოპერაციებისათვის. ასეთ ქვეყნებში პენსიების ოდენობა(მაგ. საქართველოში 75 \$) არც ადრე იყო მისადაგებული საერთაშორისო სტანდარტებთან (1000-1500 \$) და პანდემიის პირობებში ვეღარ ეწევა ინფლაციას. ყველაფერ ამას მოჰყვა რასიზმისა და ნაციონალიზმის ზრდა მსოფლიოში, განსაკუთრებით განვითარებად ქვეყნებში. მსოფლიოში იმატა საპროტესტო მუხტმა.

ასეთ ვითარებაში განვითარებადი ქვეყნების მთავრობები ვეღარ უმკლავდებიან ამდენ პრობლემას და იძულებულნი არიან ახალი სესხები აიღონ განვითარებული ქვეყნებიდან. მათ უწევთ დაყაბულება კაბალურ პირობებზე, რაც მძიმე ტვირთად აწევა მოსახლეობას. სესხების მიღებას წინ უსწრებს გარკვეულ მოთხოვნებზე დათანხმება და პირობის დადება. ეს კიდევ უფრო უწყობს ხელს ღარიბ ქვეყნებში მარიონეტული მთავრობების რიცხვის ზრდას სიღარიბის ზრდასთან ერთად, რაც მათი ნეოკოლონიალურ მდგომარეობაში ჩაყენების ტოლფასია.

სესხის მისაღებად ღარიბ ქვეყნებს სულ უფრო ხშირად უწევს არა მხოლოდ ეკონომიკური, არამედ პოლიტიკური მოთხოვნების შესრულებაც, რაც ნიშნავს ქვეყნის სუვერენიტეტის კიდევ უფრო დაკნინებას. ამის საუკეთესო მაგალითია საქართველო, რომლის საგარეო ვალი ბოლო 2 წელიწადში გაორმაგდა. ქვეყანა უკან-უკან წავიდა სოციალ-ეკონომიკური თვალსაზრისით, რადგან მთავრობა გარე ფაქტორებზეა მთლიანად დამოკიდებული (სავალუტო ფონდი და განსაკუთრებით რუსეთი, რომელსაც ხელთ უპყრია საქართველოში ყველა შემოსავლიანი ბიზნესი და მარცვავს საქართველოს 30 წელია, ყოველწლიურად 3 მილიარდი დოლარით).

ეს, ცხადია, მარტო საქართველოს არ ეხება, სადაც ეკონომიკურმა სტაგნაციამ პოლიტიკური დაპირისპირება გაზარდა ქვეყნის შიგნით. რუსეთი ცდილობს აქ ისეთი პოლიტიკური და ეკონომიკური ქაოსის და კოლაფსის შექმნას, რომ აშშ-ევროპამ თავად თქვას უარი ამ პრობლემებით დახუნძლული და სხვისი ხელის შემყურე ქვეყნის ევროკავშირსა და ნატოში მიღებაზე. ანალოგიური პერმანენტული სამთავრობო და

პოლიტიკური კრიზისები ყველა განვითარებად ქვეყნებში სახეზეა და ჯერაც გადაწყვეტას ელის.

თუ ასე გაგრძელდა კიდევ და არ მოხდა რადიკალური ცვლილებები განვითარებული და განვითარებადი ქვეყნების ურთიერთობაში, უთანასწორობის მაინც რაღაც დოზით აღმოფხვრაში, მაშინ მოსალოდნელია ახალი ბანკროტი ქვეყნების გაჩენა ან მათი აჯანყება განვითარებული ქვეყნების წინააღმდეგ, რომლებიც არ იჩენენ დიდ სურვილს ღარიბთა დასახმარებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- Урланис, В.Ц. (2007). *Рост населения земного шара. Народонаселение. Исследования*, публицистика, М.: наука.
- kartlis tskhovreba*, (1955) ტ.2. (*ქართლის ცხოვრება*, (1955) ტ.2).
- İBrown J. Influenca: (2018). *The hundred year hunt to cure the deadliest diseans in history*. New York: atria.
- Giddens, A. (1999). *Risk end responsibility// Modern Law Reviev*,
- Sulaberidze, a. (2012). *p'andemiologia*, tb; (სულაბერიძე, ა. (2012). *პანდემიოლოგია*, თბ.).
- Вахштин В. *Как пандемия влияет на нашу рутину и объединяет незнакомых людей* <https://paperpaper.ru/campus>
- Geller, A. (2020). *Wiseman p. Rugaber C. outbreak Starts to Look More Like Woridwide Ecnomic Grisis*,
- Papava, V. (2020). *Coronomik Grisis: When The Economy Is A Hostage To Medicine*. Eurasia Reviev, March 29 <https://www.eurasiareview.com> 29.03.2020
- Cohan D.J. (2020). *Sociology of the virus assignment*,
- Price Kennex R. *Aldama Using sociology to maks sansc oF the coronavirus pandemic* <https://www.rappler.com> I views/imho/255954
- jozep st'iglitsi. (2012). *globalizatsia da misi tanmdevi uk'maqopileba*, tb. (ჯოზეფ სტიგლიცი. (2012). *გლობალიზაცია და მისი თანმდევი უკმაყოფილება*, თბ.).
- erik' reinert'i. (2019). *rogor gamdidrdnen mdidari kveqnebi... da rat'om rchebian gharibi kveqnebi gharibebad*, t.: sazogadoebrivi k'vlevis tsent'ri. (ერიკ რეინერტი. (2019). *როგორ გამდიდრდნენ მდიდარი ქვეყნები... და რატომ რჩებიან ღარიბი ქვეყნები ღარიბებად*, თ.: საზოგადოებრივი კვლევის ცენტრი).
- shubitidze, v. (2014). *globalizatsia da misi repormirebis autsilebloba*. (შუბითიძე, ვ. (2014). *გლობალიზაცია და მისი რეფორმირების აუცილებლობა*) <https://for.ge/view/32489/globalizacia-da-misi-reformirebis-aucilebloba.html> (გადამოწმებულია, 14.03.2021).